

ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Μάθημα: Τεχνολογία Υλικών

Όνομα: Νικόλαος Καρναμπατίδης

ΑΕΜ:438

Εξάμηνο: 8^ο

(εικ.1)

Νίκη της Σαμοθράκης Paris, Musée du Louvre

Φθορά: Νίκη της Σαμοθράκης

Εισαγωγή

Η Νίκη της Σαμοθράκης είναι μαρμάρινο γλυπτό άγνωστου έλληνα καλλιτέχνη, που βρέθηκε στο ναό των «Μεγάλων Θεών» στη Σαμοθράκη και παριστάνει φτερωτή τη θεά Νίκη . Το γλυπτό εκτίθεται στο μουσείο του Λούβρου από το 1884. Πρόσφατα τελείωσε η συντήρηση του αγάλματος και εκτίθεται ξανά στο μουσείο του Λούβρου¹.

Η συντήρηση

Για την συντήρηση αυτού του αγάλματος, με ύψος 2,27 μέτρα (μαζί με το σύμπλεγμά του φτάνει τα 5,57 μ.) και βάρος δύο τόνους, έπρεπε να αποκολληθεί από τη μαρμάρινη ‘πλώρη πλοίου’ βάση του. Κι αυτή επίσης αποσυναρμολογήθηκε -αποτελείται από 23 μέρη- και συμπληρώθηκε από θραύσματα, που η θέση τους εντοπίστηκε μετά από ψηφιακή επεξεργασία, που βρίσκονταν στις αποθήκες του Λούβρου².

Οι φθορές

Όπως είπε ο Ζαν-Λικ Μαρτινέζ, οι έρευνες αποκάλυψαν ότι η Νίκη της Σαμοθράκης κατά την αρχαιότητα είχε χρώμα, καθώς εντοπίστηκαν υπολείμματα από μπλε αιγυπτιακό στο κάτω μέρος του χιτώνα και στο αριστερό φτερό.(εικ.2) Η συντήρηση αποκάλυψε επίσης ότι το γλυπτό δεν φέρει στοιχεία φθοράς καιρικών συνθηκών, γεγονός που ερμηνεύεται από το ότι ήταν προφυλαγμένο σε στεγασμένο χώρο. Ωστόσο η συντήρηση έφερε στο φως φθορές από σωστικές επεμβάσεις, ίχνη από σαπούνη και λάδι που χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερα, όπως και φθορές που προκλήθηκαν στις πτυχώσεις από τα σχοινιά που τη μετέφεραν κατά τη διάρκεια της σωστικής επιχείρησης από τους ναζί στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Μια από τις τεχνολογίες που χρησιμοποιήθηκε στην αποκατάσταση του αγάλματος ήταν και η χρήση των υπερήχων³ για να ελεγχθεί η δομική σταθερότητα του συμπλέγματος, η οποία ανέδειξε την φθορά της μεταλλικής στήριξης στην βάση. Η σημασία που έδωσε το Λούβρο στη συντήρηση του αγάλματος, αλλά και το γεγονός ότι η επανατοποθέτησή του έγινε τη 14η Ιουλίου αποδεικνύουν, όπως είπε ο διευθυντής του Λούβρου, τη σημασία που

---

¹ Βικιπαίδεια Νίκη της Σαμοθράκης

² Βικιπαίδεια Νίκη της Σαμοθράκης

³ I.N. Prassianakis , Theoretical and Applied Fracture Mechanics, 2004

δίνουν οι Γάλλοι στο μοναδικό άγαλμα που χάρισε άγνωστος Έλληνας γλύπτης στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά.⁴

Βέβαια δεν είναι η πρώτη φορά που η Νίκη της Σαμοθράκης συντηρείται. Το μεγάλο έργο αποκατάστασης του αγάλματος έγινε μετά την εύρεσή του και στην πράξη κράτησε 20 χρόνια με την προσθήκη της πλώρης. Αν κανείς υπολογίσει και τα κομμάτια που προστέθηκαν σήμερα μπορεί να πει ότι η αποκατάσταση συνεχίζεται ακόμα. Το εντυπωσιακό με αυτό το τόσο γνωστό έργο της αρχαιότητας είναι ότι κανείς μπορεί να δει την εξέλιξη της επιστήμης της αποκατάστασης της φθοράς των έργων τέχνης στα χρόνια.

Όταν το άγαλμα βρέθηκε η βάση του θεωρήθηκε τύμβος. Ήταν η επιστημονικές παρατηρήσεις των αρχαιολόγων της εποχής που συσχέτισαν τις απεικονίσεις σε νομίσματα με τα κομμάτια της πλώρης και μπόρεσε να ενωθεί το σύνολο των 23 κομματιών που την αποτελούσαν με το άγαλμα. Έτσι αλώστε αναδείχθηκε και η αριστουργηματική λύση που έδωσε ο γλύπτης της εποχής για να στηρίζει σωστά την Νίκη. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία βέβαια μπορεί να προκαλέσει και λάθη. Για πολλά χρόνια πιστευόταν ότι η Νίκη κρατούσε στο χέρι μια τρομπέτα, χάρις στην σύγκριση με τις εικόνες των νομισμάτων. Η τεχνολογίες ανασύστασης μας έδωσαν το δεξιό φτερό προσφέροντας μια πιο πλήρη εικόνα του έργου. Από το δεξί φτερό έχει βρεθεί μόνο ένα μικρό κομμάτι. Και το αριστερό βέβαια συναρμολογήθηκε από τα πολλά θραύσματα που βρέθηκαν και μας έδωσε αυτή την υπέροχη αναπαράσταση των φτερών πουλιού που μισανόιγουν αποδεικνύοντας την άριστη γνώση της ανατομίας και της φυσιολογίας των φτερών των πουλιών που είχε ο καλλιτέχνης. Η ανάπτυξη της αρχειοθέτησης και της απογραφής με σχέδια, έδωσε την δυνατότητα αργότερα να συναρμολογηθεί το χέρι του αγάλματος και να αποκαλυφθεί ότι δεν κρατούσε τίποτα. Ίσως είχε το χέρι στο στόμα για να ‘φωνάζει’ την νίκη ίσως χαιρετούσε. Σήμερα και η δεξιά παλάμη έχει αποκατασταθεί και φυλάσσεται στο Λούβρο χωριστά από το άγαλμα.⁵ Οι δυνατότητες μετακίνησης βέβαια, άργησαν πολύ να εξελιχθούν σήμερα ένα από τα προβλήματα που παρουσιάζει το έργο είναι τα σημάδια από τα σχοινιά που χρησιμοποιήθηκαν για την μεταφορά του το 1939. Αντίθετα η πρόσφατη μεταφορά του σε διπλανή αίθουσα στο μουσείο για την συντήρησή του, μπορεί να κόστισε ακριβά, να ετοιμαζόταν για πολύ χρόνο, (η χαρτογράφηση των γύψινων τμημάτων του γλυπτού είχε αρχίσει από την δεκαετία του 90) αλλά δεν επιβάρυνε το άγαλμα. Τέλος οι επιστημονικές εξελίξεις όπως η τρισδιάστατη ψηφιακή απεικόνιση, η ψηφιακή επεξεργασία των εικόνων, η

---

⁴ http://musee.louvre.fr/oal/victoiredesamothrace/victoiredesamothrace_acc_en.html

⁵ http://musee.louvre.fr/oal/victoiredesamothrace/victoiredesamothrace_acc_en.html

λείζερ φασματοσκοπία, η ύπαρξη ψηφιακών βάσεων δεδομένων της αρχαιολογικής έρευνας, βοήθησαν όπως αναφέρθηκε παραπάνω να συμπληρωθεί το έργο και να ξέρουμε ακόμα και μερικά από τα χρώματα που το κοσμούσαν αρχικά.(εικ.2)

Ένα άλλο θέμα που είναι πολύ σημαντικό κατά την συντήρηση της Νίκης της Σαμοθράκης είναι η λεπτομερής αρχαιολογική μελέτη που μπορεί να επαναληφτεί με την χρήση νέων μεθοδολογιών. Τα αρχαιοελληνικά αγάλματα φτιάχνονταν σε κομμάτια τα οποία και συναρμολογούταν. Μετά την αποκατάσταση του γλυπτού, οποιαδήποτε μελέτη μπορούσε να βασιστεί μόνο στις σημειώσεις, τα σχέδια, τις τυχόν φωτογραφίες που φρόντισε να αρχειοθετήσει η ομάδα αποκατάστασης. Η Νίκη αποσυναρμολογήθηκε για να αποκατασταθεί. Αυτό σημαίνει ότι καθαρίστηκε πλήρως, αποκαταστάθηκαν τα πρόσθετα στοιχεία στήριξης που είχαν φθαρεί ή ήταν ακατάλληλα με τις σημερινές γνώσεις, και φυσικά απογράφηκαν με μοντέρνους τρόπους και ξαναμελετήθηκαν(εικ.3). Μια σημαντική πληροφορία που πήραμε από αυτήν την διαδικασία είναι ότι το άγαλμα έχει συναρμολογηθεί στην αρχαιότητα σε δυο διαφορετικούς χρόνους, αναδεικνύοντας το δύσκολο του εγχειρήματος. Επίσης μάθαμε ότι έχει υποστεί σημαντικές παρεμβάσεις τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα.

Επίλογος

Η μεγάλη δημοσιότητα που πήρε η υπόθεση της συντήρησης της Νίκης της Σαμοθράκης βοήθησε στην κατανόηση της σημασίας της σωστής επιστημονικά συντήρησης για την αποκατάσταση των φθορών αλλά και την προστασία από μελλοντικές φθορές. Επίσης βοήθησε και στην αύξηση του ενδιαφέροντος και της συμμετοχής από το ευρύ κοινό στην διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Και μόνο το γεγονός ότι το ένα από τα τέσσερα εκατομμύρια ευρώ συγκεντρώθηκε από προσφορές από το ευρύ κοινό.⁶

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ:

¹ Βικιπαίδεια Νίκη της Σαμοθράκης

² Βικιπαίδεια Νίκη της Σαμοθράκης

³ ¹ I.N. Prassianakis ,Theoretical and Applied Fracture Mechanics,2004

⁴ http://musee.louvre.fr/oal/victoiredesamothrace/victoiredesamothrace_acc_en.html

5. http://musee.louvre.fr/oal/victoiredesamothrace/victoiredesamothrace_acc_en.html

⁶ Καθημερινή 14/07/2014

---

⁶ Καθημερινή 14/07/2014

(εικ.2) Απόδοση του χρώματος του μανδύα της Νίκης

Paris, Musée du Louvre, MA 2369 © Erich Lessing

(εικ.3)

Λεπτομέρεια, μεταλλικό πλαίσιο για την αποκατάσταση των φτερών

Paris, Musée du Louvre